

Cümlede Anlam – 1

1

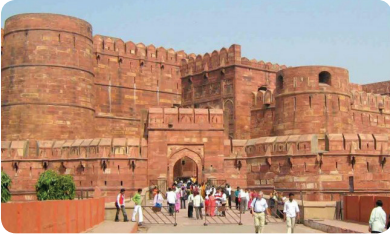
Öznel ve Nesnel Anlatımlı Cümleler

Söyleyenin duygu ve düşüncelerini içeren, doğruluğu veya yanlışlığı kişiden kişiye değişen cümlelere **öznel anlatımlı cümleler** denir.

- ◆ Başarılı olmak için bol bol kitap okumak gerekir.

Söyleyenin duygu ve düşüncelerini içermeyen, doğruluğu veya yanlışlığı kişiden kişiye değişmeyen, kanıtlanabilir cümlelere **nesnel anlatımlı cümleler** denir.

- ◆ Gemi, su üstünde yüzen, insan ve yük taşımaya yarayan büyük taşıttır.

(I) Kızıl Kale, Hindistan'daki yapılardan biridir. (II) Şah Cihan'ın oğlu tarafından on yedinci yüzyılda yaptırılmış. (III) Kalenin bakımlı bahçesi binbir renkli, göz alıcı çiçeklerle bezenmiş. (IV) Kale içinde küçük odalar, hamam, ibadet yerleri ve salon var.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde kişisel bir görüş dile getirilmiştir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

- Usta, su tesisatımızın baştan sona yenilenmesi gerektiğini söyledi.
- Oyuncağın az olduğu zamanlarda yaşamının güzel bir yanı vardı.
- Her kahvaltıda birkaç siyah zeytin yiyebilmek ne büyük bir keyiftir.
- Çekingenliğiniz, içinizdeki gücün körelmesinin en önemli sebebidir.

Numaralanmış cümlelerden hangisi nesnel yargı içermektedir?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

- İnsanlığın çıra ışığından lazere giden yoldaki en büyük silahı hayal gücüdür.
- Günümüzde sahip olduğumuz her kolaylığın temelinde merak ve ilginin payı büyüktür.
- Yüzyılımızda toplumsal iletişimde ve bilgi aktarımında yazının yerini tamamen görsellik aldı.
- Ana kartlar, televizyonlardan bilgisayarlara kadar değişik elektronik cihazlarda bulunmaktadır.

Numaralanmış cümlelerden hangisi kanıtlanabilirlik yönünden farklıdır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

2

Neden-Sonuç ve Amaç-Sonuç Cümleleri

Eylemin gerçekleşme nedeniyle birlikte verildiği cümlelere **neden (sebe)** - **sonuç cümlesi** denir. Bu tür cümleler aynı zamanda gerekçeli yargılardır.

- ◆ Kar yağdığı için okullar tatil edildi.

- Doğal yaşamın güzelliğini tam olarak anlayabilmek için denizleri keşfetmeye karar verdik.
- Çoğumuzun deniz altındaki dünyadan haberi yoktu çünkü.
- Bitkiler, mercan kayalıkları, deniz canlıları...
- Öğrendik ki hepsi muhteşem bir yaşamın parçasıymış.

Bu metinde numaralanmış cümlelerden hangisinde amaç-sonuç ilişkisi söz konusudur?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

Örnek

(I) Kış ayları gelmeden kış düşüncesi gelir ilkin insanların aklına. (II) Günler kısaltmaya başlamıştır. (III) Sabah, üşütücü bir rüzgârla pencere camlarımızda durur. (IV) Işık titreşimleri içeriye girse de sıcaklığını yitirdiği için okşamaz insanı bu hava.

Bu parçada numaralanmış cümlelerden hangisinde sebep-sonuç ilişkisi vardır?

- A) I. B) II. C) III. D) IV.

3

Eylemin yapılma amacıyla birlikte verildiği cümlelere amaç - sonuç cümlesi denir. Amaç - sonuç cümlelerinde “**için, diye, üzere, mak-sadıyla**” vb. ifadeler kullanılır.

- ◆ Su getirmek **için** çeşmeye gitti.

4

Örtülü Anlam

Bir cümlelerin anlamından çıkarılabilecek diğer anlamlara **örtülü anlam** denir. Bir cümlede birden fazla örtülü anlam bulunabilir.

“Melek, bilgi yarışmasında tüm soruları doğru cevaplayan tek bayan yarışmacıydı.” cümlesinden çıkarılabilecek örtülü anlamlar:

- ◆ Bilgi yarışmasına Melek’ten başka bayan yarışmacılar da katılmıştır.
- ◆ Bilgi yarışmasında Melek’in haricindeki bayan yarışmacılar tüm soruları cevaplayamamıştır.
- ◆ Bilgi yarışmasına erkek yarışmacılar da katılmıştır.

Örnek

Bir cümlede doğrudan söylenmeyen ancak cümleden çıkarılabilecek anlamlara örtülü anlam denir. Söz gelişi “Bundan sonra sizinle ilgileneneğim.” cümlesinden kişilerle daha önce ilgilenilmediği anlamı çıkarılabilir.

Bu açıklamaya göre aşağıdaki cümlelerden hangisinde örtülü anlam yoktur?

- A) Yolda bulunan cüzdan, sahibine teslim edildi.
B) Bu yıl okulda “En Temiz Sınıf” ödülü de verildi.
C) Kazada bizim araç da hasar görmekten kurtulamadı.
D) Yüksel, iş yerinde bugün de tuluksuz çalışmak istedi.

5

Cümlede Kavramlar

Koşul (Şart) Cümlesi

Bir eylemin gerçekleşmesinin başka bir eylemin gerçekleşmesine bağlı olduğu cümlelere **koşul (şart) cümlesi** denir. Koşul cümlelerinde genellikle şart eki “**-sa / -se**” kullanılır.

- ◆ Saçını kısa kestirir**sen** yazın daha az terlersin.

Örnek

“Üzere” sözcüğü aşağıdaki cümlelerden hangisine koşul anlamı katmıştır?

- A) Ödülünü almak üzere kürsüye çıktı.
B) Hava kararıyor, akşam olmak üzere.
C) Geri vermek üzere defterimi alabilirsin.
D) Bilindiği üzere bu yıl emekli oluyorum.

6

Karşılaştırma Cümlesi

En az iki varlık veya kavramın benzer ya da farklı özelliklerinin kıyaslandığı cümlelere **karşılaştırma cümlesi** denir.

- ◆ Sivas, Bursa’ya **göre** daha soğuk bir ildir.

Örnek

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde karşılaştırma yapılmıştır?

- A) Bu filmi daha önce sinemada da izlemiştim.
B) Zaman hepimize yeni şeyler öğrenme fırsatını veriyor.
C) Gazetede ki yazılarının tamamını okudum ve çok beğendim.
D) Dünya geçen her yıl biraz daha yaşanmaz hâle geliyor.

7

Olasılık (İhtimal) Cümlesi

Bir olay veya durumun gerçekleşmesiyle veya gerçekleşmemesiyle ilgili kesin olmayan yargılardır.

- ◆ Hafta sonu balık tutmaya **gidebilirim**.

Aşağıdaki cümlelerden hangisinde olasılık anlamı vardır?

- A) Sulu boyayı da çok iyi kullanabiliyorum.
- B) Arkadaşımdan özür dilersem beni affeder.
- C) Akşamüstü Marmara'da kar yağışı başlayabilir.
- D) Diyelim ki derste uykun geldi, ne yaparsın?

8

Ön Yargı (Peşin Hüküm) Cümlesi

Olaylar veya kişilerle ilgili önceden edindiğimiz olumlu ya da olumsuz düşünceleri bildiren cümlelerdir.

- ◆ Ayşe'nin yazdığı şiir bu yıl da birinci seçilecektir.

9

Varsayım Cümlesi

Gerçekleşmemiş bir olayı kısa bir süreliğine gerçekleşmiş gibi kabul etmektir.

- ◆ **Tut ki** arabanın lastiği patladı, lastiği nasıl değiştireceksin?

Beni eski bir tanıdık diye hatırla,
Tut ki ölümsüz anılar yaşadık.
Bana sevgiyi öğrettin, yalnızlığı,
Bir de uykusuz gecelerde çaldığım
O acılı, umutsuz ıslığı.

Bu şiirdeki altı çizili söz aşağıdaki anlam özelliklerinden hangisini ifade eder?

- A) Olasılık
- B) Varsayım
- C) Yakınma
- D) Pişmanlık

10

Öneri (Teklif) Cümlesi

Bir sorunu çözmek üzere öne sürülen görüş, düşünce, tekliflerdir.

- ◆ Kilonu korumak için düzenli olarak yürüyüş yapabilirsin.

Hedeflerinize ulaşmak için yol alırken bir sonraki adımda nerede olacağınızı ve ne yapacağınızı düşünmeniz yani plan yapmanız yararlı olacaktır. Ayrıca ilerleyen zamanda değişen koşullara göre planınızda güncelleme yapabilmelisiniz.

Bu metinde aşağıdaki anlam özelliklerinden hangisi vardır?

- A) Varsayım
- B) Öneri
- C) Beklenti
- D) Tasarı

11

Tanım (Tanımlama) Cümlesi

Bir kavramın niteliklerini eksiksiz olarak belirtme veya açıklamaya denir. Tanım cümleleri "**Bu nedir?**" sorusuna cevap verir.

- ◆ Demir yolunda yolcu ve yük taşımakta kullanılan, bir veya birkaç lokomotif tarafından çekilen vagonlar dizisine **tren** denir.

12

Kesinlik Bildiren Cümleler

Bir bilginin ya da fikrin şüphe veya duraklamaya düşmeden doğruluğunu veya yanlışlığını ifade eden cümlelerdir.

- ◆ Kar; atmosferdeki su buharının yoğunlaşmasıyla oluşan ve yer yüzüne beyaz ve hafif billurlar biçiminde donarak düşen su buhardır.

E T K İ N L İ K

Aşağıdaki cümlelerin anlam özelliklerini yay ayrıçla gösterilen yerlere yaz

Tanımlama - Küçümseme - Olasılık - Beklenti

Varsayım - Ön yargı - Eleştiri

- a. Galiba bugün hava kapalı olacak. (.....)
- b. Ne yaparsan yap sen bu işi beceremezsin. (.....)
- c. Patates, nişastalı yumruları için yetiştirilen bir tarım bitkisidir. (.....)
- d. Romanın kişileri okuyucuya iyi tanıtılmamış. (.....)
- e. Farz edelim ki maç iptal edildi, o zaman sahile ineriz. (.....)
- f. Okul takımında oynamak sana mı kalmış? (.....)
- g. Türkçe yazılısından yüksek puan alacağımı düşünüyorum. (.....)